

TALLINNA POLÜTEHNİK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 32 (1112)

Reede, 9. detsember 1983

XXXV aastakäik

Selle aasta algul kaitses Leningradis doktoriväitekirja ENSV TA Küberneetika Instituudi vanemteadur ja TPI õppejõud, matemaatik **TAIVO ARAK**. Sündmus oli erakordne mitte üksnes vastse füüsika-matemaatikadoktori nooruse (36-aastane) tõttu. Väitekirjas lahendati üks töenäosusteooria tuntumaid ja raskemaid probleeme, mis juba paarkümmend aastat paljude matemaatikute ponnistuste objektiks olnud. Nüüd on kraad kõrgemas atestsioonikomisjonis kinnitatud. Kuidas läheb, professor Arak?

«Sa pakud veidi üle, olen praegu majandusmatemaatika kateedris professori k.t.»

Selle intervjuu ajendiks oli hiljuti saadud kõrge autasu. Mis on A. Markovi nimeline preemia?

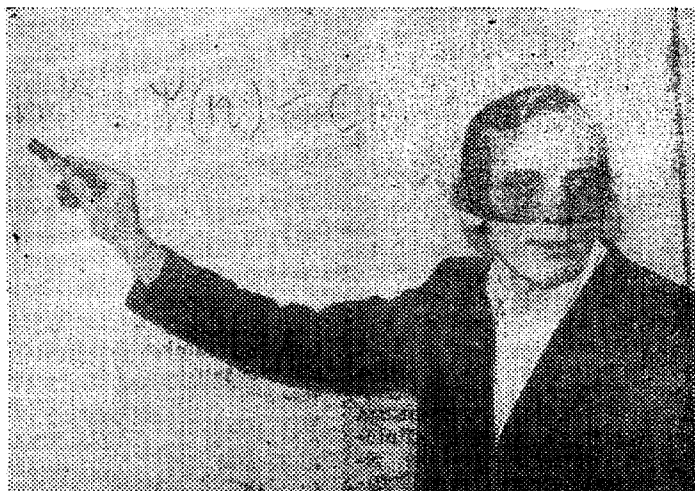
«NSV Liidu Teaduste Akadeemia annab A. Markovi nimelise preemia välja iga kolme aasta tagant, minu teada töenäosusteooria ja algebrä alaste tööde eest. Matemaatikutele on lisaks veel Tšebševi ja Lobatševski preemiad ja Ljapunovi nimeline kuldmedal. See viimane on kõrgeim autasu matemaatika ja mehaanika alaste tööde eest.»

Kas preemia rahalist väärtust on taktitu küsida?

«Ei, miks. Summa on 2000 rubla.»

Nojah, sellise summa teenimiseks on ilmselt ka lihtsamad võimalused, peamine on ikka tunnustus, moraalne rahuldus. Nüüd aga tahaks pöörata jutu TPI-le lähemale. Oled veerand kohaga õppejõud. Kas kontrast põhitöö — kõrge teaduse ja tu-

KUIDAS LÄHEB, PROFESSOR ARAK?

dengite õpetamise vahel on väga häiriv?

«Ei, mitte sugugi. Igas rühmas on mõned helged pead, kes rõõmu teevad. Opetan praegu TI-eriala tudengitele töenäosusteooriat ja matemaatilist statistikat. Opetamine on üldse väga tõsine töö. Kui mõelda, et need noored inimesed määravad 13–30 aasta pärast meie majanduse, tehnika, teaduse taseme, siis jõuad paratamatult järeldusele, et rumalale inimesele diplomi andmine on lausa kuritegu.»

Aga eksamil hinnet pannes tuleb arvestada ka hoopis teisi asjaolusid?

«Tööpöolest, hindedkaala on relatiivne, «mitterahuldava» saavad vaid erakordselt rumal-

lad ja laisad. Aga selle skaala piires püüan ikka maksimaalselt õiglane olla, et juhuslikku edu või ebaedu vähem oleks.»

Tavapäraselt peetakse matemaatikat elukaugeks teaduseks...

«...nii, et püstitagem loosung «Opetamine elule lähemale, maha matemaatika!»? Muldugi pole ma sellega nõus. Asi ei ole siin mitte ainult nendes puhtmatemaatilistes oskustes, millele insener läbi ei saa. Põhiline on võime loovalt mõelda. Minu ettekujutustes on insener loominguline töötaja. Ja matemaatika, kui teda õigesti õpetada, on väga hea vahend loova mõtlemise arendamisel. Õige õpetamise all pean silmas näi-

teks seda, et ei nõuta mitte ainult (või ennekõike) algoritmi-de rakendamise oskust. Märksa olulisem on võime formaalselt saadud lahendit tõlgendada, analüüsida. Meenub üks lugu, kus insener projekteeris vahe-laed poole õhematena, kui vaja — unustas ühes valemis ka-hega korrutamata. Niisugune eksitus on täiesti inimlik, keegi pole selle eest kaitstud. Sellel mehel oleks aga piisanud pealiskaudsestki tulemuste analüüsimisest, et viga märgata.»

Kas pead mõnda osa matemaatikakursuses insenerile erilist vajalikuks?

«Olen veendunud, et mistahes matemaatika osa õppimisel ja õpetamisel tuleb võimalikult palju tugineda geomeetrilisele ettekujutusele. Geomeetria intuitsioon on võimas vahend ka saadud tulemuste analüüsimisel, aitab vältida suuri vigu. Kuigi meie õppeprogrammid on tihedad ja tuleb igati vähendada ebaolulise materjali hulka, ei tohi jooniste geomeetria näide jms. arvelt kokku hoida.»

Kõrge tunnustus on saavutatud, kas nüüd puhkad loorberitel?

«Pole veel jõudnud. Valmi-mas on monograafia, teen teadust edasi. Praegu näiteks on üheks probleemiks juhuslike väljade modelleerimine arvuti abil.»

Nii et finišitunnet ei ole, töö jätkub! Jääb soovida säravaid tulemusi ka edaspidiseks.

Küsitles majandusmatemaatika kateedri dotsendi k.t. **TOOMAS TAHT**

KES KUS MIS

2. DETSEMBRIL OLID INSTITUUDI AULAS RAHUMITING. SELLE AVAS PARTEIKOMITEE SEKRETÄR AADU TALTS. TEADUSLIKU KOMMUNISMI KATEEDRI DOTSENT RALF MIKENBERG TUTVUSTAS PRAEGUSE RAHVUSVAHELISE OLUKORRA SÖLMPUNKTE. KÕIGI KOHALVIIBIJATE NIMEL AVALDAS TA TÄIELIKKU TOETUST NLKP KK PEASEKRETÄRI SM. J. ANDROPOVI AVALDUSELE. VÕETI VASTU RAHUMITINGU OTSUS.

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOLIS oli 7. detsembril I kursusel B. Tamme loeng «Kommunistlik ja töölisklasside arenenud kapitalistlikes maades ja seminar teemal «Tehnilise intelligentsi kujunemise probleemid», juhendajaks prof. L. Paal, filosofooskand. J. Uuekülla ja dots. J. Loo. II kursusel oli dots. K. Halliku loeng «Töötajate internatsionaalse kasvatamise probleemidest» ja kungiteadlase O. Kangilaski loeng «Nüüdisaja aktuaalseid kunstiprobleeme».

RSK POLIITIKAKLUBIS oli 1. detsembril külas Toomas Alatalu, kes rääkis Lätina-Ameerikast.

UET KAITUMISKULTUURI ERIALA üliõpilased kohtusid TPEDI kateedrijuhataja, filosoofiakandidaadi, teenelise ajakirjaniku ja kultuuritegelase Ivar Trikkeliiga. Teemaks: «Suhtlemine on XX sajandi sümbolmõisteid».

RAAMATUSÕPRADE KLUBIS tähistati 7. detsembril Gustav Suutsu 100 sünniaastapäeva. Luulepõimiku «Kahekordne sügis» esitas K. Ader. F. Chopini muusikaga saatis J. Luts. Luulet esitas S. Tappart. Kõneles P. -E. Rummo.

ATEISMIKLUBIS «ATHEOS» räägiti 7. detsembril Kristuse imetegudest. Klubi oli klubi auhiie K. Oja.

ROCKIKLUBIS oli 5. detsembril külas N. Meinhardt, Viktoriin.

JUBA KAHEKSANDAT AASTAT KOOLITATAKSE INSTITUUDIS ÜHISKONDLIKU KURSUSENA GIIDE. Eelmisel õppeaastal oli viimast korda korraldajaks tootmispraktika osakond. 30. novembril tulid «Pikosse» kokku need glidid, kes eelmisel suvel läiditööd tegid. Paremate jagati kiitust, halvemaid polnud. Tarmo Kummel, Ülle-Ly Orav ja Svetlana Turok jõudsid kõige rohkem: viis ekskursiooni. Üldse organiseeriti TPI poolt 90 üritust, mis haarasid Tallinna, Tartu, Pärnu, Riia, Narva-Jõesuu, Saku ja paljude teiste paikade vaatamisväärsusi. Teenindati 640 tudengit Ungarist, SDV-st, Bulgaariast, Poolast. Külalishkeid võeti vastu ka kõik Nõukogude-maa grupid. Preemiaks tehtud töö eest käisid 23 giid-tudengit augusti lõpupäevadel Irkutskis. Irkutski muljed peaksid peatselt ka lehelugejateni jõudma. Järgmisel suvel sõidetakse Armeenia NSV pealinna Jerevani.

«TRÜ» — 35. 22. novembril oli Tartus TRÜ ajalehe 35. aastapäeva pühendatud pidulik kokkutulek. Sõnavõttudega esinesid mitmed ajakirjanikud, kes seotud ülikoolile elise ja tänase päevaga. TPI poolt lausus õnnitlussõnad ja andis praegusele «TRÜ» toimetajale Varje Sootakile üle kingitusmeene (suletteritaja) pressiklubi president Endel Sarapuu. Juubelpäeval moodustati ka TRÜ pressiklubi. Esimestele liikmetele anti liikme-olited.

INSTITUUDI NÕUKOGUS JA PARTEI- KOMITEES

NSVL Kõrg- ja Keskerihariluse Ministeriumi instruktivkirjast nr. 32 13. septembrist 1983. a. «Õiguskasvatuse täiendamiseks kõrgemates ja keskeriõppeasutustes ning täiendavatest meetmetest õppiva noor-oo õigusrikkumiste vältimiseks» juhendades otsustati:

Instruktiivkiri läbi arutada instituudi kommunistliku kasvatuse ja ÜPP nõukogus. Kasvatuseprotsessidele teadus-ondades juhendada kirja nõudmistest. Plaaniisel alusel

kindlustada kommunistliku kasvatuse kompleksplaanide täitmine kogu õppeperioodiks.

* Ühiskonnateaduste teaduskonna kateedritel, juhendades NLKP XXVI kongressi materjalidest, süvendada marksismi-leninismi teooria omandamist, üliõpilastes kõrge õigusaridusliku kultuuri formeerimist, aktiivset ellusuhtumist ja kodanikuvastutuse suurendamist sotsialistliku ühiskondadele täitmisel.

* Töökaitsekateedril täiendada õiguskasvatust nii õppeprotsessis kui ka õppevälises kasvatustöös. Õigusala teadmiste levitamiseks valmistada ette ja viia läbi loengute tsükkel ühiskondlike suhete õiguslikust reguleerimisest, korraldada üliõpilaste kohtumisi haldusorganite esindajatega.

* ELKNÜ TPI Komiteel pöörata senisest suuremat tähelepanu komsomoli operatiivrühma, rahvamaleva ja komsomoliprojektori tegevusele võitluses korrariikkumistega üliõpilaste poolt ühiskondades, üliõpilaste üritustel ja linna kultuuriasutustes.

* TPI a/ü komiteel, üliõpilasklubil ja ajalehe «Tallinna Polütehnik» toimetusel pöörata senisest suuremat tähelepanu õiguskasvatusele ja tööstispi- liini tugevdamisele ning kolbe- lise kasvatuse täiustamisele.

* Süstemaatiliselt analüüsida tööstispiilini, sotsialistliku ühiskondadele ja õiguskorra rikkumise juhte üliõpilaste poolt, rakendada viivitamatult tõhusaid meetmeid nende kõrvaldamiseks ja neid soodusta-

vate asjaolude väljaselgitamiseks.

* ELKNÜ TPI Komiteel ja tootmispraktika osakonnal tugevdada praktilist sidet ENSV Siseministeeriumi miilitsaorganitega õigusrikkumiste ennetamiseks ja profülaktilise töö tugevdamiseks üliõpilastega. Osutada abi miilitsa lastetubade tegevusele Tallinna linnas.

* Teaduskondade õppekasvatustöö komisjonidel aktiveerida tööd üliõpilastega, kellel on kalduvus korrariikkumisele.

* Kõrgkooli pedagoogiliste kursuste juhtkonnal liilitada loengulise ja iseseisva tööplaanidesse õigusala teemade tundma-õppimine.

* Ühiskondlike erialade teaduskonnal ette valmistada lektorid ja loenguid õiguskaitse küsimustes.

KOMSOMOLIKOMITEES 30. novembril

* Arutati EÜE-ga seotud personaalküsimusi.

Valju noomituse koos arvestuskaardile kandmisega teenisid: Kalev Jakobi (AA-11) ja Mehil Männigo (AO-51). Põhuseks kuiva seaduse rikkumine ja komandöri kohustustega mittefoimetulemine. Valju noomituse said Aare Jool (AA-91) — rühmakomissarina ei tasunud hoogtööpäevade eest ja Villu Karu (TI-51) kuiva seaduse rikkumise eest.

* Kinnitati komsomolikomitee istungite plaan, aruande-valimiskooolekutelt laekunud kriitiliste märkuste lahendamise plaan ning tööplaan.

TERJE KRISTMAN

PARTEIKOMITEES

1. detsembril

* NLKP liikmeks võeti vastu NLKP ajaloo kateedri vaneminsener Silva Porkon ja mehaanikateaduskonna V kursuse üliõpilane Ülar Tuisk.

* Keemiateaduskonna parteibüroo tegevusest poliitharidustöö suunamisel kõnelesid E. Tearo, R. Otsepp ja V. Maasik. Parteibüroo töö selles valdkonnas tunnustati rahuldavaks.

* Energeetikateaduskonna juhtkonna ja parteibüroo tööst teaduskonna komsomoli juhtimisel ning üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel rääkis prodekaan V. Leigom. Sõna võtsid ka teaduskonna komsomolibüroo sek-

retär E. Kaljula ja V. Arhangelski. Tunnistati, et teaduskonna õppekasvatustöö komisjon pole veel kujunenud üheks komsomoli aktiivse kasvatuse lüliks. Kõige selle tulemusena ei saa rahul olla kasvatustööga õpperühmades, nendes tugevate kollektiivide loomisega.

* TPI muuseumi tööst oli ettekanne A. Roosel. On kolm ekspositsiooniruumi ja hoidla õuel endises garaazis, kuhu on paigutatud suuremad eksponaadid — vanaaegne aparatuur. Paraku puudub hoidlas elektrivalgus, pole ka küttesüsteemi. Muuseumis on praegu üle 10 000 säilitusühiku (põhiliselt dokumendid, fotod, raamatud).

Et väljapanekutes ei oleks sisulisi ja terminoloogilisi eksimisi, oleks vaja igast teaduskonnast ühte kompetentset inimest appi. See inimene vaataks ja kontrolliks kõik materjalid, mis käivad tema teaduskonna kohta.

* Kaadri valikust ja paigutusest kõneles õppeprorektor V. Mikkal.

* Teaduslik-ateistliku kasvatustöö korraldamisest üliõpilaste hulgas rääkis R. Otsepp.

* E. Uus ja E. Kogerman vaagisid II kursuse õppetöö tulemusi III semestri üldteoreetilistes ainetes. Sõna võtsid ka õppeprorektor V. Mikkal.

HIRM

Istun kirjutuslaua taga ja olen ootel. Ootan ja kardan, kardan seda, mida ma ootan. Ja tean, et tulemata see jääda ei saa. Alati juhtub midagi ja eks see, mis juhtub, see ju ka tuleb. Mis või kes ta võiks olla? Näiteks uksekell! Kuidas ma sellele reageerin? Ma kas lähen ja avan ukse... või ei tee seda. Kuid sellega on juba kõik juhtunud. Praegu ma istun lihtsalt oma ootushirmuga toas. Oleme kahekesi: hirm ja mina. Mõistlikult, silu juukseid, panen küünla põlema ja joon kraanist suutäie kloorimaitselist vett. Ja plaadimängija mängib vaikselt ühte mu lemmikviisi. Nii ma olen. Aga see ei saa kestma, sest varsti kõlab uksekell ja kõik muutub. Uksekellad iseenesest ei helise — vähemalt siiani pole nad seda teinud. Pean minema uksele. Kui mitte esimese, siis teise või kindlasti kolmanda märguande peale. Vastasel korral ma heidaksin oma hirmule kinda, esitaksin talle omamoodi väljakutse.

JEAN-BAPTISTE ASI

Hommik. Vajutan alla äratuskella nupu ja harjumusliku liigutusega otsin voodikapi pealt sigaretipakki. Otsin, aga ei leia. Selge, meelde tuli. Täna-sest algab uus lehekülg mu elus, vaba tubaka kui nauteaine tarvitamisest. Püüdku «Leek» omal jõul, ilma minu abita, oma miirkainete tootmis- ja realiseerimisplaani täita. Astun teadlike inimeste ridadesse. Nii sooritan hommikuvõimlemise, kümbelen, einestan ja kiirustamata bussipeatusse. Enesetunne on haruldane, enesetunne on võratu, enesetunne on hämmastavalt... kehvi! Saaks kasvõi ainsama kõhvi, olgu siis või poole. Sätin end bussiootele tõsi-meelse noormehe kõrvale, kellel hõõguva otsaga ilus, korrapärane sigaret suunurka liikatud. Tõmban endalegi kopsudesse jumalikkude sigaretiõngu... Varsti lõõtsutan kui maratoni-jooksja distantsi viimaseid meetreid läbides, et miskit kaotsi ei läheks. Aga ei! Halastamatult heidab meesterahvas sigaretiotsa prügiurni. Vaimusilmas saadan seda prügiurni sisemiseni ja väljun sealt võidukalt, suits rõõmsalt huulte vahel.

Ei, tule mõistusele! Tõrjun eemale madalad fantaasianõrkused. Selle sama suitsuga satub organismi nikotiini kõrval süsinikoksiidi, ammoniaaki, püridiinaluseid, vesiniktsüaniidi, tõrvajääke, radioaktiivseid ja kantserogeenseid ühendeid. Jubel! Kopsuvähk ja südameinfarkt võtavad sinu varsti kahe tule vahele. Tuleb valida — kas suitsetamine või tervis! Valin tervise ja astun bussi. Talongi komposteerides märkan, kuidas juht läidab sigaretti. Las läidab, varsti jääb bussipark sohoriteta, mina aga hakk

Niisiis, ma avan ukse ja seisb keegi. Keegi, kes võib-olla on samamoodi hirmu tundnud. Tema kartus on seisnud selles, et varsti astub ta mõne ukse taha ja helistab. Tema hirm on olnud tohutult suurem, sest üks võibki jääda suletuks. Ta ei tea, kas ukse taga on keegi või ei ole. Ta helistab, helistab ja helistab, kuid ust ei avata ikka. Viimast korda kellanupule vajutades kõrvetab vaikselt kostev heli tema kõrvu kõige valusamalt ja piinavamalt. Sellest helistab hetkel kõik, see heli laseb ta kas sisse või jätabki välja ning siis on ta sunnitud kõik uuesti läbi elama. Juhtugu see siis selle või teise ukse taga, kas samal või mõnel teisel tunnil või päeval. Tean seda, ning just seetõttu mul ongi hirm. Ma lihtsalt pean talle avama. Ei ole võimalik olla elavana vaid osale end ümbritsevale elutule, pole võimalik eraldada ümbritsevast uksekella. Tema hõikuva helina, häiriva ja segipaiskava helina vastu olen ma võimetu. Selle taga seisab inimene. Ja teine inimene ei muuda siin midagi.

Männikult jalgrattaga kesklinna vahet vāntama. Tore, et valisin tervise.

Väljun transpordivahendist. Ajalehekioskist ostan hommikuse pressi. Lähedalasuvast kauplusest peotäie «Apelsiniätsu», eespool märkan vanemat meest pakki «Djubeeki» ostmas. Rõõmustan viimase tähelepaneku üle, pilk seega juba teravamaks muutunud. Muigan: «Uue elu esimesed avaldused!». Aga suitsetada tahaks küll...

Astun rannaliivale. Valin puhkepaiga vahetult «Punase Risti noolekese» kõrvale. Tervislikest kaalutlustest lähtudes. Loen ajalehed läbi. Igavad. Ja näts hakkab ka maitset kaotama. Otsin tuttavaid nägusid. Pole. Teeks või ühe suitsu! Ohho! Üks näitsik läheneb. Selline tõmmu, sihvakas, riidetatult napilt rannaliikult. «Põnev, miks ta minule ligineb?» küsin endalt. Suitsetanälg hakkab ka järele andma. Tõmban kõhu sisse ja vaatan talle võimalikult üjedalt silma. Neiu kummardab mu kõrvale ja küsib: «Spitški jest?». Vastan, et rannas lõike tegemine on rangelt keelatud. Tunnen end ärritatuna. Temake ilmselt samuti. Osutab närviliselt peente näpude vahel asuvale sigaretile. Manan näole mõistva naeratuse ja seletan, et Inglismaal kaotas 1974. aastal suitsetamise tagajärjel elu 25 150 elanikku. Fakt mõjub. Neiu kahvatub ja lahkub vabandussõnade saatel. Mõne aja möödudes märkan teda uuesti. Vestleb temperamentselt oma sõbraga, näitab näpuga minu suunas ja osutab seejärel enda oimukohale. Hakkab mõistma žestide tähendust, tunnetama lähenevat ohtu. Sõber on tal selline muskiline, rohkele tätoveeringutega. Juuksepahmaka

AUTORI VÄRGI

EDUARD TÕÜR

Sündinud 1961. aastal Lõvi tähevärgi all. Luge-mise-kirjutamisega tegeleb aastast 1968, mil astus esimesse klassi ja omandas kirjaoskuse. Tehnilist kirjaoskamatus kaotab viiendat aastat, üpris suure töönaosusega satub saabuval kevadel diplomeeritud «auriinseneride» ridadesse. See aga ei lõpeta kaugetki veel autori sisevõitlust Jaan Tatika ja Samuel Vesipruuli vahel.

ja kulumude vahele tikutoosis: enamat naljalt ei mahuta. Tõusen kiirustades ja kaotan end rahvasumma.

Asetan end uuesti kuumale liivale, sirutan käed välja ja... miskit jääb väljasirutatud näpude vahele. «Ei, ei ole naaber-päevitaja varvas», otsustan pärast esmast kompimist. Varbaid kilepakendisse ei pakita. Avan silmad ning uudistan liivast väljavaatavat käkerdatud «Mall-boro» suitsupakki, «Made in Finland». Perkel! Läheduses on vaikne, seega soomlasi siin küll ei ole. Sigaretipakk osutus mõistagi tühjaks. «Oleks seal ometi üks «nikotiini-pulk» olnud», ahastan omaette.

Veelkord EI! USA-s sureb iga nelja minuti möödudes suitsutõppe inimene, iga sigaret vähendab elu kaheteist minutit võrra. «Jube!» otsustan mõningase rehkendamise tulemusena. Hüppan püsti ja torman mere suunas. Milleks vaja piinelda kopsuvähis, bronhiidis, kopsuemfüseemias, südame-iheemias, kaksikõrmiku-või maohaavanditõves, kõri-, suu-

PARIIS

Igavust peletades lehitsen «Weltatlast». Jõudes kolmekümnenda kaardileheni, millel pealdisiks «Frankreich», peatub siiani hajameelne pilk tahtmatult Pariisil...

Tõesti-tõesti, sinna lähaksin meeleldi. Bistroomurgas konutades krõbistaksin konnakoiba, kõrvalasuvast brasserie's rüü-paksin kannu heledat õlut peale. Hiljem jalutaksin Seine'i kallastel, vaadeldes jõe tumedaid, õrnalt najatalaigulisi voogusid. Peagi jõuaksin Louvre'ni, siseneksin. Naerataksin Leonardo da Vinci «Mon(n)a Lisa-le», maalil olev juristi naine Firenzest vastab oma salapärasel viisil mulle samaga. Naeratusega, mis enam kui neli aastat tagasi on inimesi hämmeldusse viinud. Väikeses hämmingus otsiksin minagi tee ühe oma lemmiku — Toulouse-Lautreci juurde. Silmitseksin kunstimeistri «Tualetti», Jane Avril'i tantsimas... Lõpuks lahkueksin väsinuna, kuid rahulolevana endisest kuninga-residentsist, puhkaksin jalgu Luxembourgis aias. Reisijuhiga tutvudes märgistaksin hiilumärkidega Versailles, Muséum National d'Histoire Naturelle, Moodsa Kunsti Muuseumi..., kõikjale sooviksin jõuda.

Päikesepaistelisel päeval sil-

mitseksin Rooma terme ja amfi-teatriit, sompus ilmaga Notre-Dame'i katedraali või kirikut Saint Germain-des-Près. Endast-mõistetavalt jalutaksin Eiffeli tornini, mille ümber vallatult purskavad fontäänid. Sammuk-sin Charles de Gaulle väljakule, Triumfikaare juurde. Seal on Champs-Élysées juba kiviviske kaugusel. Vaevalt ma küll hak-kaksin kividega loopima, lähemalt tutvuksin kohaga see-eest kindlasti.

Õhtud veedaksin Grand Opé-ras või Opéra-Comique's. Kui sellest väheseks jääb, siis astun sisse «Moulin-Rouge'i». Seal näidatakse rohkem; kabarees näidatakse teatavasti alati rohkem. Mõistagi võiks tutvuda ka mõne kena ja armastusväärse prantslannaga, seda kõigest paarisaja tihiise frangi eest. Läh-eksime Pariisi observatooriumi õist tähistavast vaatama. Võib-olla ei läheks ka... Sest eks «Pariis on pidu sinus eneses», nagu Hemingway on kunagi ütelnud.

Paraku mina veel sõitu Pariisi ei plaanitse. Tean raudkind-lalt, et eelnevalt tuleb Nuusta-kul ära kida. Nukrameelselt le-hitsen «Weltatlast» edasi, veel nukrameelselt tagasi. Nuus-takut ma aga kuidagi ei suuda leida...

koopa-, söögitoru- või põie-vähis? Parema pumpa kopsud vett täis ja lähen Poseidoniga veteriiki tamkat taguma. Aga ei ole vist parem, leian, kui vesi on rinnuni tõusnud. Elu on ju nii ilus ja tore ja nauditav (saaks ainult ühe, teate isegi...). Sa-keldun naudinguga. Sukeldun veelkord ja seda nauditavama-na karge merevesi tundub. Mõ-nus on! Jälgin sillerdavat vete-pinda. Järsku hakkab silma üks tundmatu lainetel ulpiv ilmne võõrkeha. Paar tugevat ujumis-tõmmet ja olengi silmatu kõr-val... Kurat! Tähendab, mitte Kurat, vaid läbiligunenud suit-sukoni. Maruvihasena kalpsan veest välja. «Mida teha, kuidas olla?» kumiseb vahetpidamata kõrvus.

Omal ajal prooviti suitseta-misest võõrutada pörgukivi, vaskvitioli, tanniini, protardooli, kollargooli, eukaliptioli ja veel pagan teab millega. Täna-päeva inimene on suitsu teadli-kum, proovib tahtejõuga. «On's siis kõige muuga juba proovi-tud?» leian end küsimas duši-ruumis. Vesi pladiseb rõõmsalt meresoolasele ihule. Mõnuga sulgen silmad. Ootamatult ker-kib silme ette Maksim Gorki tõsine näoilme, suitsev piibu-natuke suunurgas. Mehe pilt, kes kõige temas leiduva hea eest võlgnevat tänu just raamatutele. «Raamatutele», pomisen omaette, sättides keha mõnusa-malt veejoa alla. Järsku tõmbub mu keha pingule: Maksim Gor-ki piibuga ja tänab kõige hea eest raamatuid! Olen päästetud! Kuivatan-riietun tor-makalt ja jooksujalu Rannahoo-

ne ette. Märkan rohelise tulu-kesega taksot ning varsti olengi koduste raamaturiinlite ees, le-hitsetes paaniliselt kättesattu-vat. Balzac ei sobi kuidagi, tema kurtisaanidel on vähe ühist mi-nu murega; ei aita ka Faulkner, Flaubert, Bates... Isegi Wilde'st pole seekord abi! Võib-olla «Parma klooster»? Ei, kloostri-tes ei suitsetata! «Vaevalt Bul-lerby lapsedki tubakakuradi küüsis olid», pomisen omaette, vaadates kaugematesse riiali-nurkadesse. Ja lõpuks on TA mul käes. Vana hea Jean-Bap-tiste. Molière mõistagi! Ja kind-lasti «Don Juan». Avan näiden-ditekogumiku leheküljel 383 ning süüvin luemisse:

ESIMENE VAATUS

(Palee)

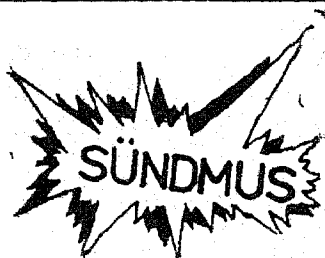
ESIMENE STSEEN

Sganarelle, Gusman

SGANARELLE (tubakakotti käes hoides):

«Õelgu Aristoteles ja kogu fi-losoofia mis tahes, tubakale ju-ba võrdset ei leidu — see on ha-ritud inimeste kirg, ja kes tu-bakata elab, pole üldse väärt elama. Vähe sellest, et tubakas teeb meele rõõmsaks ja puhas-tab inimese ajusid, ta õpetab ka hingi vooruslikkusele, ja ainult tubaka läbi saadakse haritud inimesteks...»

Käsi libiseb automaatselt kir-jutuslaua ülemisse sahtlisse, kus alati võib leida mõne kortsus sigareti «mustadeks päevadeks». Peagi tõmban esimese sõõ-mu sinakat tubakasuitsu janu-nevatesse kopsudesse. Ütelge veel, et raamat pole inimese pa-rim sõber!

JUUBELIST JA ÕPPIMISEST

Rohkem tuleks ise vahetult mõjutada asjade käiku, mitte leida pseudolohutusi, et mujal on hullum.

Edasi jõuti jutuga 1986. aasta sügisesse, kui instituudil 50. aastapäev. Enne seda peab val-mima arvutuskeskuse I järk, kus õppetöö algab 1985. aastal. Sellega täiendatakse instituudi materiaali-tehnilist baasi, füüsi-kutele vabaneb ruumi juurde, üle kolivad mõned kateedrid (automaatika, raadiotehnika). 1984. aasta sügisest alustatakse

kuuenda õppekorpuse väljaehi-tamist majandusteaduskonnale (koosneb kahest hoonest). Esi-messe hoonesse on planeeritud auditooriumid, teise kolivad kateedrid (teisele hoonel pean-akse nurgakivi 1986. aastal). Vanasse Kopli-majja jäävad kaugõppe konsultatsioonipunk-tid, eksperimentaaltöökoja jm.

Aegviidu suusabaasis on praeguseks juba kaks maja püsti. Et majadesse on mõel-dud elektrisüste, siis on vaja veel välja ehitada elektrilala-

jaam. Järgmise aasta suusahoo-ajast on need hooned kindlasti käigus.

Sportihooned kõrvale tuleb spordikompleks, mis osaliselt valmib 1986. aastal. Ehitatakse ka 6—8 rajaga basseini, mis kaksikümne viis meetrit pikk (võib-olla ka viiskümne). Nende kahe ehitise vahele püs-titatakse siduv korpus, kus on kabinetid kõikvõimalike jõu-masinatega.

Lõplikult tahetakse ka korda seada Glehni loss. Lakke pai-galdatakse valguse-, heli- ja ventilatsioonisüsteemid. Kauge-mates plaanides on ka talve-aed. Seda parem ehitada juba viis aastat hiljem, aga mitte halvasti. Talveaied ühendatakse lossiga.

Komsomoliaktivistid tundsid huvi suunamise vastu. Tihti on

määravamaks olemasolev elamispind, kui pingerida. Nii sa-tuvedki teadust tegema või vastuvõetavale tööle inimesed, kel õppeedukus olnud alla rühma keskmise. Samal ajal jääb pin-gerea esimestele üsna vilets valik. Kus on see stiimul, et õppida hästi? Rektor vastas:

«Õppida on tarvis teadmiste pärast, mitte voodikoha pärast. Ma usun, et keegi ei kahetse seda, et ta rohkem õppis. Ja kui teadmiste taga on ikka hea inimene, siis ei lähe ta kergelt kaotsi.»

Küsimust oli nii palju, et osa neist jäid järgmise kohtumise jaoks.

ANNELI KUUS, KM-91

5. detsembril võttis rektor B. Tamm instituudi nõukogu saalis vastu komsomoliaktiviste. Kõigepealt pani rektor süda-mele, et esmaseks mureks peaks olema praegu lähenev sess. Seega tuleb õppimine tõsiselt kätte võtta. Teiseks murelapseks on dis-tipliin, eriti ühiselamutes.

UAIMUKEEL

30. novembril mõõdus sada aastat eesti luule suurkuju GUSTAV SUITSU sünnist. Sellega seoses veidi tema tulekust kirjandusse. Refereeritud on artikleid: N. Andersen «Elu tuli». G. Suitsu tulek luulesse ja «Gustav Suits» (kogumik «Suits ja tuli» N. Andersen, 1983).

Juba 15-aastaselt kooliõpilasel Gustav Suitsul õnnestus saada ajalehe «Uus Aeg» kaastööliseks ning ei ole välistatud, et ta kirjutas oma esimesed luuletused 1899. a. suvevaheajal otse trüki jaoks. Aasta hiljem avaldati samas ajalehes neli luuletust nimemärgiga G. S., nendest ilmus üks töödeiduna ka poeedi esikogus «Elu tuli».

Gustav Suits ei olnud luule imelaps. Tema varasemad luuletused olid üsnagi proosalähedased ja kujundivaesed, püüdes rohkem kõnelda arule kui tunnete. 1902. a. ilmus kogumikus «Kiired III» 18-aastase poeedi sulest luuletus «Kui vägivallavõimud lahti pääsevad», kuid veel selleski luuletuses puudub isikupärane poeedinägemus. Üheksateistkümnenda-aastane Suits oli niisiis esitanud mõned keskmise väärtusega korrektsed luuletused ning juba ka tõelisi luuletajaekeldusi kätkeva «Käkimäe käo» 1903. aastal. Avaldas G. Suits end Aadu Anko nime all. Sellest ajast pärinevas luuletuses «Asjatu katse» annab end esmakordselt tugevalt tunda hilisemale Suitsule niivõrd omane kontrastitunnetus:

...Kel õõ on must, see mõistab ka koidukuma, päikest ihata...

Fr. R. Kreutzwaldi 100. sünniaastapäevaks avaldas Suits luuletuse, mis hiljem sai pealkirjaks «Üks ennemuistne jutt», kuid kahjuks jäi luuletus vaid «Kalevipoja» värsi üsnagi kuivaks jäljenduseks. Üheksa motiiviks oli aga lauliku südamevere ohverdamine. Samal aastal ilmunud «Lauliku» algredaktsioon andis poeedile uue ideeaallika ja sümboli — meri. Kui ta säilit tagasi tuleb, siis laulab Lauu merest ja laulu marust, Laevust, mis julgesti liiguvad laentel. Sellega sütitab südameid Kui ta ei tule, siis laksuvad laened. Laulavad igavest ülistus-laulu Sellel, kes sügavas, sügavas hingab...

Meri kui sümbol ja unistusteallikas mõlkus noorel luuletajal sügavalt mees ning üheaegselt nägemustega lauliku ja mere vahelkorras terendas talle ka hea oma saar.

Ma sõuan merel ja sõuan, Uht saart mina otsin sääli, Seda kaua ju otsinud olen Laia, lageda mere pääl...

Niisiis — eesti luule puhtaim romantikasümbol. Ideaal on kättesaamatu, kuid seda otsitakse ikka. See nägemus on noorel Suitsul originaalseim ja õigusega jäi luuletus kõlama püsivalt kui mis'ahes muu sajandi algusest pärinev luuletus.

1904. aastal võib tõdeda, et luuletaja järgib Eino Leino eeskujul. Näiteks on sel aastal kirjutatud «Kevade laul» ehitatud üles Eino Leino rütmil alusel. Olgugi antud luuletus sõnaliselt ebamäärane, on see juba pöördelise luuletuseks ning samas ka noorsoo kui pöördelise osa rõhutajaks.

Noore Suitsu viie Soomes veedetud õpiaasta värsse iseloomustab king nakatada kõiki oma isamaaliste ideedega. See rahvuslik idee leidis veidi hiljem väljenduse artikliproosas. Noorusluule väga sagedane isamaalisus taganes Suitsu juures 1904. aasta vältel, avaldades viimast korda «Tulevikus». Uue ideelise suuna leidmist soodustas ka tutvumine F. Nietzsche teostega.

Selle aja luuletusi (1904/05) iseloomustab tugev meresümbolika, mida rikastavad maru ja äike. Üks nägemus täiendab teist ja uus heroism haarab luuletaja tervikuna. Maru aitab kujundada õhus rippuvat katastroofi, isegi katastroofimaastiku, millele järgneb veendumus pimeduseriigi lõpust.

Episoodiliselt reastub mere-sümbolika ka mägede nägemus («Randlaul», «Tulevik»), kuid seda mitte just viljakana. Katastroofi ootust iseloomustab hästi «Surnuala laul»:

... et elu saavad ka surnulund ja vabisevad ka suured puud ja jumalate nool käib patuste põue ja kõmiseb kõue siis marude hool Oh tule, tule, jumala ilm.

Siinkohal olgu lisatud, et see on katastroofi ootus, kuid pööre võib teoks saada ainult katastroo-

troofis. Jumala ilm on aga maru põline nimetus. Maru on oodatav lahendus. Mõllaku maru!

Kui laulame ise kui mähiseb meri, kui hõiskavad marud ja trummi lööb äike ja tahti peab hülade südamever!

Gustav Suitsu ajastupilt on kujunenud monumentaalseks, uue heroismiga ei sobi enam mineviku rekonstrueerimine, sümbolis avaldub juba väärtuste ümberhindamine. Selle uue heroismi realiseerimiseks on sümbolikas, kuid samas ka sõnasäästlik «Lõpp ja algus»: Kas tunnete: värsse maa? Kas kuullete: kisendab veri? Nüüd tuleb kas EI või JA Nüüd on kallastest tõusnud meri Olge valmid! Me selsame kahe riigi väraval see üks on pimedus ja teine valgus Me noored ootame pilgul säraval nüüd see ligineb: lõpp ja algus Viimaks ometi!

Noore G. Suitsu ideekuulustuste ja varjamatute tundepeegelduste arengus on tähtis osa ka armastusluuletustel. Poeedi esikogus sisaldab viisteist luuletust, mille tundeisiks aineks on armastus või mille sümbolikas mahub ka armastus. Neist kuuel luuletusel, mis on kirjutatud 1904/05 aasta vahetuse, on küllaltki suur osatähtsus raamatu kolmekümne kaheksa luuletuse keskel. Üldiselt iseloomustab noore Suitsu armastusluulet filosoofiline tendents. Tundepuhangud on abstraktsed, luuletused väljendavad unistusi armastuse olemusest ning armastajate õigusest, kusjuures need unistused on sõnatud. Julgema meelelise värviga, kui see senises eesti armastusluules «lubatav» oli.

Õpinguaastate järel tuli 21-aastane luuletaja kirjandusse. Alles raamatusse kogutud luuletused võisid anda noorest luuletajast üldpildi ning näidata teda uue sajandi luule ideelise ja ka stiililise sissejuhatajana.

Luulekogu «Elu tuli» kolmekümne kaheksa luuletust, eelkõige viimased, idees ja väljenduses intensiivsed, olid häälestatud uuele vastuvõtjale. Kui G. Suitsu esimesed katsed olid suunatud üheksateistkümnenda aastaja lugejale, kes püüdis end elus hoida seniste olukordade säilitamisega, siis «Elu tule» hiljemvalminud põhiosa on esitatud kahekümneenda sajandi revolutsioonile ja pööret ootavale noorsoole, keda olid juba mingil määral mõjutanud liikuvad mässulised ideed. Oma intonatsioonilt kuulsid «Elu tule» viimativalmunud luuletused revolutsioonile eelneva ootega. Pole ime, et see intonatsioon kõitis ja köidab ka hilisemaid põlvkondi.

TÕNU TOMBERG, AK-51.

Sõpruscongiiga sugulasmaal

MEESKVARTETT
UNGARI RAHVAVABARIIGIS
TOIVO OJAVESKI

Kaks nädalat viibis meie rauakooli meeskoori kvartett madjarite maal. Ametlikult öeldes toimus Eesti NSV 1. sõprusrongi vastukülaskäik Ungari Rahvavabariiki (meil käisid ungarlased selle aasta mais). Kokku oli rongis 300 turisti, viimases vagunis meie kontsertgrupp. Sinna kuulusid RAT «Estonia» H. Raamat ja A. Müllberg; ansambel «Peiarid» (õed Kõlarid, M. Agu tantsijad ja J. Sommeri pillimehed); akordionist H. Rebane, rahvapillimängija A. Taul, kitarri U. Kõrgesaur TRÜ-st, meie kvartett, R. ja P. Oja mitte pilliga. Kava oli koos hoidmas V. Jaagomägi Kultuuriministeriumist.

UNGARI RAHVAVABARIIK. Maa, kus peale majandusreformi kaubandusest 6% erasektori käes. Erataksod, erapansionaadid; võib moodustada isemajandava teatri või jalgpallimeeskonna; riigilt võib erasik rendile võtta restorani koos sisustusega — maksa vaid korralikult tulemaksu. Pärast kõrgkooli lõpetamist puudub aga töölenuamine. Maa, kus 100 elanikuga maja juurde projekteeritakse 75-kohaline autoparkla, korterites aga enne sissekolimist põrandakatted ja aknakardinad olemas. Kõik see (ja veel palju muud) kokku on nn. Ungari eksperiment. Siin on tähtis rentaablus, ökonoomsus, majanduslik mõtlemine. Jazberini linnapea soovis meie lahkudes rentaablit und, kuna pidu oli pikale läinud ja järgmisel päeval pidi vara tõusma...

Turistile on iga maa otseseks vahendajaks güd. Meil Lazlo. Naissoo suhtes skeptik. Tema pilke alla sattus kuningas, kes juba kadesoleva aastatuhande algul nõidade põletamise keelustas (meil põletati neid tõepoolest kauem). Lazlo õppis ära ka vaid ühe eestikeelse sõna — «kodumadu». Selline arusaamatu skeptilisus ei takistanud tal olemast galantne meie daamide vastu ja vahendamast infot oma maa kohta muus osas erapooletult.

Esimeseks peatuspaigaks BUDAPEST. Asetasime lilled Gellerti mäel asuvala langenute mälestussambale. Mäelt avanes tore vaade linnale, mida paljud peavad üheks Euroopa kaunimaks. Oma osa selles on ka Doonau ja tema paljudel siladadel. Et lähenemas oli 7. november, oli linna dekoreerimiseks kasutatud lakoonilisi arve 7 ja 66. Sõjaväeparaad on Budapestis ökonoomilistel kaalutlustel iga viie aasta tagant. Linna südame poole sõites nägime rajatavat rahvusteatri, mille ehitamise allikaks on annetustest saadav raha. Küllastasime rahvusgaleriid restaureeritavas kuningalossis; kalurite bastioni, ka selle kõrval asuvat Matgasi kirikut. Tegime ka linnast väljasõite. Küllastasime näiteks Tšehhoslovakkia piiri ääres asuvat Eszergoni linna, kus asub Ungari suurim rooma-katoliku kirik, mille avamiseks Ferenc Liszt eraldi teose kirjutas ja kus on ka kardinali residents. Poolal teel Budapestist Eszergoni on Doonau kaldal Szentendre linnake, mida turismifirma «Ibusz» reklaamib kui «kõige väiksemat ja kaunimat väikelinna ja arhitektuurimälestist». Tuleb nõusse jääda. Kõikjal miniatuuris. Imepisikese peaväljaku ääres linna «suurim» kohvik «Nostalgi». Meie daamid võlus see igatahes kohe ära oma vastupandamatu hubasusega. Kavalerial tegid aega parajaks õlleettevõttes SÖR-BIER-BIRRA jne. — kõik turisti hüvanguks.

Jätame hüvasti pealinnaga, ehk «väikese Partiisiga», nagu teda veel ka vahel nimetatakse.

Siirdume Egeri. Linn on Ungari ajalukku läinud oma kangelasliku vastupanuga türklastele. Linna jätsid türklased maha palju omaehitatut, hilisemad asukad on juurde lisandunud hooned põhiliselt barokkstiilis. Künklikul maastikul asuv linn oli kuidagi väga mitmeaigeline ja kuidagi suur-sugune, seejuures aga väga mugav. Praegustel ehitajatel on raskusi uute hoonete ansambelisse sulatamisega, nii et uus teatrihoone kannab rahva hulgas sünget nime — krematorium.

Egerist on pärit ka kogu reisi sõna otseses mõttes kõige teravamad elamused.

Kõik algas sellest, kui me hotellis pärast soome sauna sulistasime avaras basseinis ja äkki sea ruigamist kuulsime. Meie küllalt peen hotell asus ju päris linna keskel. Öhtul selgus kõik. Programmis oli folkloor ja veinid degusteerimine. Öhtusöögi eel paluti hotellil aeda ümbritsevale terrassile. Aias mängis juba temperamentselt külakapell, hoos oli ka rahvatantsuansambel. Igale vaatajale tubli klaas palinkat ja siis tiritigi siga-kisakõri kõrvupidi publiku ette (veidi aidati nõõriga jalast ka). Kolm valgetes kiilites meest hakkasid siga küllili trügima ja kui neli kelnerit veel appi ruttas, see ka õnnestus. Ja siis läikis laternate valgusel pikk nuga... Lühidalt — sea hing võeti arvuka publiku pilgu all välja. Rahvatants muutus verejoo voolates eriti pööraseks ja tiidrukud tõid tantsides esile nii kõrgehälseid kriiskamisi, et siga jõudis neist vaid ajuti üle karjuda. Ehkki kõigil oli selge, et seal oli tõesti tõsi taga... Järgnes hõõguv ja rikalik öhtusöök. Külarahvas käis ka turiste tantsuringi meelitamas ja nii mõnigi sai küll hästi kuuma naha.

(Järgneb)

Asjata vaev on kalastada ilma õngeta ja õppida ilma raamatuteta. (Taani vanasõna)

30. novembril toimus raamatukogu üldkogumissaalis 11. INFORMIIN. Enamik esmakursuslast on edukalt lõpetanud bibliograafiaõppused raamatukogus ning informiini kaasalöömine andis seega huvitava ja kasuliku võimaluse oma teadmisi praktiliselt kontrollida. Ning eks ole ju ka edaspidi eduka õpi- ja teadustöö üheks eelduseks raamatukogu teadestut igakülgne kasutamisoskus.

Ootasime võistlenu üllõpplasi kõlkiidest teaduskondadest. Kahjuks polnud mehaanikateaduskond siiski suutnud oma võistkonda välja panna. Kõige rohkem oli võistkondi majandus- ning keemiateaduskonnast.

Võistlustulle asusid üheksa 3-liikmelist, üks 2-liikmeline ja üks üksikvõistleja (LI-11). Kuhu jäid puuduvad, eelnevalt registreerunud võistkonnaliikmed?

Võistlus kuigev viies voorus. Esimeses voorus tuli leida kümnele küsimusele vastus teadmiste ja bibliograafiaväljaannete abil, teine voor nelja küsimusega nõudis katoloogide põhjalikku tundmist. Esimene ja teine voor oleksid andnud maksimaalseks punktide arvuks 32, kaasa arvatud ka lisapunktid kiiruse eest. Kõige lähemale sellele tulemusele jõudis KM-11 võistkond 28 punktiga; järgnes TP-51 25 punktiga, kolmandad kohta 22 punktiga jäid jagama KU-11, TI-11 ja TP-11 võistkonnad.

Kolmas voor — diagonaalviktoria — selgitas välja, kes valdab paremini ühte kiirugemismeetodit, neljas voor — simultaanviktoria — nõudis teatud, tuntud, loetud faktide taastundmist — oli antud küsimus ja neli vastust, tuli öelda õige variant.

Meelelahutus pakkus viies, viimane voor — improvisatsioon. Võistkondadele tehti teatavaks seitse teemat, seoses raamatu või raamatukoguga, milledest üks tuli

lahendada kas kõne, pantomiimi, show jne. vormis. Populaarsemaks osutus «Kas sul «ENEKE» on?» Valiti ka «Rebase isiklik raamatukogu TPI ühikatoas» ja seegi vanasõna, mis käesoleva kirjutise pealkirjaks, leidis lahtimõtestamist. Maksimaalse punktide arvu improvisatsioonil eest sai KU-11 võistkond, kelle vaimukas luuletus ENEKESE hankimise teemal tervet saali naerutas. Teravmeelselt lahendas TI-11 teema «Esmakursuslane bib.õppustel». Kaasahaaravad ja toredad etteasted olid teisteigi võistkondadel.

Ja oligi žüriil otsus valmis. Esimese koha, raamatute ja ilusa kolase sefiritoridi omanikuks tunnistati KM-11 võistkond (34,8 p.), teiseks jäi TP-51 (34,7) ja kolmandaks TP-11 (31,9). Ka teiseks ning kolmandaks tulnud võistkonnad võisid endale meelepärase raamatu mälestuseks valida ning kaotatud energia tordiga taastada.

Esimeseks tulnud võistkonda kuulsid Tiit Jürgenson, Mall Kolde ja Andrus Pavelson. Neil ei lasta aga loorberitele puhkama jääda, sest ees seisab osavõtt vabariiklikust informiini Tartus. Hoiame neile ja teisele — kombineeritud võistkonnale põialt!

«TP-s» välja kuulutatud informiini SUURE RINGI küsimustele oli ühtekokku laekunud vastuseid seitsmelt tudengilt. Parimaks lahendajaks osutus AVO Raigia (LE-52), kes oli vastanud nii A (keerulisem) kui ka B (lihtsam) variandi küsimustele, saades maksimaalse arvu punkte 32. 2. ja 3. Urmas Raude (KA-71) ning Jüri Liiv (LE-52) 30 punktiga. Tublid olid ka esmakursuslased Margus Timp (KO-11) ja Toomas Arumäe (TP-11), jagades 28 punktiga 4.-5. kohta. Ainult B variandi olid valinud Piibe Juhansoo (TI-11) ja Ragnar Sökk (KO-91), saades mõlemad 14 punkti.

Ka SUURE RINGI küsimuste lahendajaid autasustati. Järgmisel aastal ootame jällegi rohket osavõttu!

T. Nurmiste

FILMIVEERG

ÜRITUSED SELJATAGA

Teisipäeval olid külas Jüri Müür ja Enn Säde, kostiks kaasas filmid «Maa kivid» ja «Kus kasvavad kivid». Need kaks meest kõndisid aasta tagasi meie filmifestiivalilt minema «Suure Hammasrattaga». Nii kõrgelt krooniti nende filmi «Künnimehe väsimus». Sama film pälvis koos Kaljo Kii- sa «Nipernaadiga» ka Eesti Kinoliidu «Pääsuke» filmi hinnati kõrgelt ka paljudel va- bariiklikel ja üliõpilistel fil- mifestiivalidel. «Maa kivid» ja «Kus kasvavad kivid» on tege- likult kokku üks film. Kaheks jagamine on tingitud tehnilis- test kaalutlustest. Ka nende ekraaniteostega jätkavad auto- rid oma põllumajandustemat.

Meeldetuletuseks veel J. Müü- ri filme: «Reigi õpetaja» (1976), «Adra järel» (1976).

Ohtu teise poole sisustas Mark Soosaar filmiajaloo pro- grammiga. Vaatasime katken- deid Marc Allegret' filmist «Zouzou» (1934). Filmis mängi- vad kuulus revüütäht Josephi- ne Baker ja Jean Gabin. Film on peen ja stiililt üsnagi vii- mistletud, kuigi teema on pre- tensioonikas — music-halli pa- hupool. Filmis pole odavat kö- mulist kõrvalmaiku. J. Gabin vabaneb esmakordselt oma esi- meste filmide kohmakusest ja ülekoormatud tegevusest. Fil- mis on mulatitar Zouzou ja valgejuukselise Jean'i lapsepõl- vesõprust, loomulikku ahmet, ei püüdu ka headus ja armastus. Tõsisemal vaatamisel leiame palju sentimentaalset sümboo- likat, õnneks kokkusulatuna argielu tõepärasusega. 1900. a. sündinud M. Allegret oli loome- tipul enne II maailmasõda. Te- ma loomingut: «Fanny» (1932), «Õnnelikud päevad» (1935), «Riigipöörde teemistuses» (1936), «Ihade torm» (1937) ja «Seik- lus Malakas» (1937), «Peetrus» (1946), «Leedi Chatterly ar- mastaja» (1955).

Kuulsamaid filme J. Gabini osavõtul: «Pariisi lõbud» (1931), «Jumalaga, õnnelikud päevad» (1933), «Tunnel» (1934), «Täht- susetud inimesed» (1956), «Udu- ne kaldatänav» (1938), «Kuri- töö ja karistus» (1956), «Hülja- tud» (1958), «Vana kaardivägi» (1960). Tema viimane roll oli filmis «Kohtuotsus» (1974). Üldse on J. Gabini olnud osa- täitmisi umbkaudu üheksaküm- ne filmis.

TÄHTPÄEVI

11. detsembril Jean Marais — 60 aastat sünnist
28. detsembril Mihhail Kalata- zov — 80 aastat sünnist
Eelnevale võiks veel juurde li- sada:
2. novembril Burt Lancaster — 70 aastat sünnist
11. novembril René Clair — 85 aastat sünnist
Jean Marais'st. Meile sai ta tuntuks paljudest prantsuse ajaloolistest seiklusfilmidest: «Krahv Monte Cristo I ja II» (1953, 1954) ja «Pariisi saladu- sed» (1961). Lisaks muidugi J. Marais'i «fantoomifilmid».
Burt Lancaster on mänginud paljudes filmides. Meil on tun- tud: «Rong» (1965), «Skalbiki- tid» (1968), «Nürnbergi prot- sess» (1961), «Perekonnaportree interjööri» (1974).

ANDRES ALLIKMÄE

4. detsembril jõudis viie- kümnenda «verstapostini» füü- sika kateedri üks staadikamaid töötajaid Aadu Paat. TPI füü- sika kateedrisse tuli A. Paat 1961. a., asudes tööle assistendi- na. 1967. a. — vanemõpetaja, 1972. a. — dotsent. 1980. aastast töötab vanemteadur A. Paat TUS-i juurde loodud elektron- mikroskoopia laboratooriumi juhatajana. Nende tööastate vahele mahub sihtaspirantuur NSVL TA Pooljuhtide Institu- tis aastatel 1964—1967 pooljuh- tide ja dielektrikute füüsika erialal, mida kroonis tehnika- kandidaadi kraadi kaitsmine 1968. a..

A. Paat on aastaid olnud mit- me tähtsa lepingulise uurimis- töö vastutavaks tähtjaks, samuti kateedri pooljuhtidealase tea- dustöö juhendajaks.

Peale otseste tööülesannete on A. Paat täitnud vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid, olnud ÜOT nõukogu sekretär, käesole- val ajal on ta ÜOT ekspertii- komisjoni aseesimees, instituudi seadmekomisjoni liige ja üliõp- ilise Popovi-nim. ühingu Tal- linna linna elektronmikroskoo- pia sektsiooni esimees.

Juubilaril visadus, sihikindlus ja kõrge eruditsioon — need on eelduseks veel pikaajaliseks vil- jakaks tööks, eelkõige elektron- mikroskoopia laboratooriumi edasiarendamisel.

Jõudu ja edu edaspidiseks!

Kolleevid
füüsika kateedrist

Õnnitleme

AADU
PAAT
50

Tudenglik uudishimu tõi pere- konnaõpetuse teisele loengule auditooriumitäie TPI rahvast. Eriti tütarlapsi. Põhjused tule- kuks muidugi oli. A. P. Egides Moskvas kõneles paar tundi kõige intiimsematest suhetest perekonnas, konkreetselt pea- tudes mehe rollil.

Ei tea, kas kõigile tipikatele on teada, et seksi vaadeldi tea- dusena juba antiikkreekas. Loo- mulikult on tänapäevaks selle klassikalise õpetuse alusmüüris põhimõtteplokke paigast nihuta- tud. Ometi jääb asi iseenesest sajandite lõikes muutumatuks.

Pärast seda, kui tundeõpetus oli oma õitsenguperioodi Kree- kas, Roomas ja Indias saavuta- nud, muutus seksuaalsuhetest rääkimine, veel enam uurimine, tabuks. Selleks oli palju keeru- lisi ajaloolisi põhjuseid. Tabu oli see eelkõige lihtsarahvale. Sugueluga seotud probleeme uurida muutus üha keerulise- maks. Lähemalt puutusid nen- dega kokku vaid arstid. Tege- likkuses tegelesid nende asja- dega salgamisest hoolimata ka pühakodade elanikud. (Nii mõ- nestki vanemast ürikust võime lugeda meidki punastamapane- vast kloostri rahva jumalavalla- tustest.)

Suure revolutsioonide ajastul tõusis asjakohaste uurimistööde arv noorel Nõukogudemaal lausa peadpööritava kiirusega. Saavu- tati tähe, mis ületas samalaad- sete uuringute arvu kõikides ka- pitalistlikes riikides kokku. Sää- rane revolutsioon tundetas- tes toimus eelkõige just tabu ait vabanenud laiaide rahvahul- kade eetikas.

Ka tänapäeval tehakse mee- leilikke pingutusi vastava kir- janduse levitamiseks. See on vajalik, kuid kahjuks piirdub sellise temaatikaga kirjandus vaid uroloogide ja veneroloogide mõttemõlgutuste või paremal juhul mõne 19. sajandi prohveti tsiteerimisega.

Kuidas siis ikkagi jõuda nen- de probleemide tuumani? Et on vaja jõuda, seda kinnitavad faktid: teadmatust ja ebakompe- tentsust neis küsimustes põhjus- tavad kõige sagedamini pere- konna purunemine.

Probleeme on palju. Kõige ohtlikumaks neist võib pidada naise ja mehe sobivust. Juures-

olevalt graafikult näete, et just vastassugupoolte erinevalt küp- senud suguline aktiivsus toob kõnepruuki rahvakeelsed väl- jendid «teine noorus» naiste kohta ja «noor kui täkk» meeste kohta.

Miks meeste aktiivsus langeb just siis, kui sobivuseks naisega samas vanuses oleks hoopiski tõusu vaja graafiku selles osas? Faktoreid on mitu. Tähtsamad neist on ka üldiselt teada.

1) **toidufaktor**. Mehe organism vajab normaalseks suguho- rmoonide tootmiseks A, B ja E vitamiine. Igal juhul ei saa me neid saiakestest ega kommidest. Kõige mehelikum toit sellest vaatevinklist oleks rukkileib (veel parem aganaleib). Liha- toidud mõjuvad mehelikkusele üldjoontes hästi (eriti puljon- gid). Teadus aga ütleb, et tege- likult kutsuvad nad esile vas- tupidise reaktsiooni. Organism, saades manustamise teel küllal- daselt hormoone, arvab heaks ise enam hormoone mitte toota.

2) **alkoholifaktor**. Kuna me- hed on juba kord loodud sel- liste õrnadena, minimaalse stressikindlusega olevustena, siis läheb neil meeleolu ja reipuse hoidmiseks alkoholi kohe kind- lasti vaja. See aga mürgista- vas annuses mõjub otseselt ja ühesuunaliselt negatiivsena järglastele. Kroonilistel alko- hoolikutel eraldub verre rohkem naishormoone ja sellest tulenev impotents ei ole vist meele järgi

VASTUSEKS
Ajalehe «Tallinna Polütehniku» selle aasta 18. numbrist võisime lugeda huvitavat ja tõetruud tu- dengiportreed. Lugu oli mehest, kes nagu orkester, kellele ei tasu hõigata: «Kuhu tormad?», sest juba järgmisest «Tallinna Polütehniku» numbrist saab see niikuinii kõl- gile teatavaks. Tegelikult polnud vaja ei hõigata ega ka järgmist lehenumbrit oodata, sest juba samast väljaandest võis lugeda R. L.-i sattumisest TPI tualett- ruumis terroristide küssi. Ja port- reejutus märgitud tumm vastu- gitsioon «Ärge suitsetage, seltsi- mehed!» hakkaski kõnema...

Oma vastuses ei tahaks ma kaht- lusevarju heita suitsetamise kah- julikkusele ega ka suitsulõhna eba- meeldivusele enamikule mittesuit- setajatest. Seda lihtsalt ei saa teha, samuti nagu ei ole võimalik ole- matuks muuta rektori käskkirja suitsetamise keelamise kohta in- stituudi ruumes. Küll aga sooviksin paberile panna oma arvamuse «Hammasrattas» lausa vohanud keelepruugist ja üldisest, vast ka mõningasest taktitusest, mis meele eriti kurvaks tegi. Punase joonena läbis kirjutatud küsimus: «Kes keda?», justkui oleksid suit- setajad ja mittesuitsetajad kardina- lalselt erinevate tõekspidamistega tualettruumides «võitlevad inimes- tegrupid. Veelgi enam — suitsetajad terroriseerivad teisi. Tõe- tudes kirjutatud artiklile ja «VL»-i seletustele, võib arvata, et suitsu- mehed teostavad oma kogunemis- paigas (WC-s) õuduse- ja vägival- lapoliitikat, mille ainsaks eesmär- giks on mittesuitsetajate füüsilise hävitamisele jõudev survevähendi tarvitamine võimu taotlemi- seks või säilitamiseks. On's siis selline võitlus olemas, võimalik? Samuti annab artikkel põhjust arvata, et mittesuitsetajad on need ainsad, kelle pärisosaks on terve mõistus ja kes ainsatena os- kavad hinnata tervist ja värsket õhku.

Repligist andis veel välja luge- da, et tualettruumi külastus omab midagi ühist tugeva tervisega. Ar- van, et loota nendest ruumidest tulevasti instituudi kopse, oleks küll veidi jahmatamapanev. Oli kirjutatud: «Ivleidamapanev

vastik tubakasuitsu lehk» ja «jälk- aroom». Võimalik sõnakorvus oli nii küll väljastatud, kuid see ei an- na veel õigust ignoreerida sõnade tähenduslikku väärtust. On ju «aroom» meeldiv lõhn, tulles kreekaakeelsest sõnast arōma — healõhnaline rohi.

Omamoodi mõistatuseks jäi lau- se: «Kui aga audikasse tulevad paljud WC-d külastanud, tuleb hakata mõtlema ruumivahetusele...». Kes peavad mõtlema? Missugust ruumi tuleb vahetada? Ja millise ruumi vastu? Või ei tulekski WC-d külastada (pigem silkski ka- sutada)? Samavõrd kummaline oli ka järgmine lõik: «Kas nii noor- tena (kui noortena? — E. T.) oleme jõudnud sigaretingu küüsi sei- määral sattuda, et keskkonnale, kus me oma mahvid tõmbame, enam mingit tähelepanu ei pööra? On's instituut närvivõrd laas- tanud, et end tualetis sigaretiga on vaja turgutamas käia?». Kas siis instituut laastab n ä r v e ?! Ja seetõttu me koguneme nii noor- tena ja nii närvilistena WC-sse, et end veidigi turgutada ja keskkon- nale selga pöörata? Sellisel ülla- tusel on kirjutises rohkesti. Pea- lgal artiklis avaldatud lauset (mõ- tet?) võimendas üldistus: kõik suitsetajad on pahatahtlikud ego- istid, kui mitte isegi mõtlemissõi- metute olevustena omaette välja- suremisele määratud liik. Nii vaa- delda on inimesel absurdne. Mõtetu on siinkohal loetleda ajaloost tun- tud mittesuitsetajatest ja suitseta- jatest suurkujusid, samuti nagu võrrelda nende hulksid ja töö kogusummat.

R. L.-i poolt ülestõstetud prob- leem: «suitsetajate väljajuurimi- sest nende viimastest pesadest» on mõistagi täiesti olemas ja aktuaal- ne. Ja kõikide teiste probleemide kõrval ootab temagi lähendamist, ettepanekuid. Antud kirjutises käsitletud artikkel seda raskust kanda ei suutnud, mõjudes pigem «astupidiselt». Meenub Stanislav Jerzy Lec'i aforism: «Ikka leidub eskimo, kes töötab välja juhendid Belgia Kongo elanikele kuumaa il- ma puhuks».

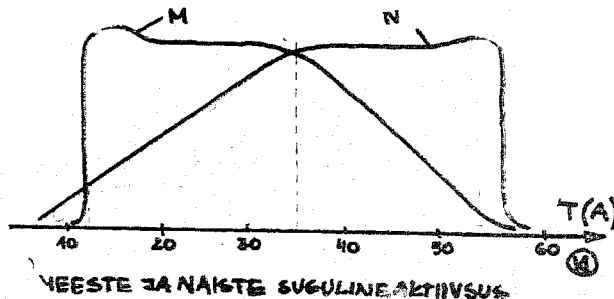
Suitsetaja EDUARD TÜRRE, soovimata rlvata R. L.-i isiklikult.

MEES ON SALADUS

3) **suguhaigused**. Sellest fak- torist on vist küll kõige enam räägitud. Nii et hoiame ruumi kokku. Vast ainult niipalju, et hoolimata inimeste kõrgest kul- tuurist, on õnnelik juhus, kui pärast suplust Mustas meres või kümblist linnasaunas pole go- norrõa sind veel tabanud. On- netus poleks vast nii suur aga... Läbivaatustel avastatakse ligi 70%-l tervetest naistest trihho- monaadi algeid. Üldiselt võiks mehi hoiatada, et naisi üldreeg- lina on lihtsam ravida ja eks valud ning üldine ebaameeldivus põhjustavad tihti ka psühho- geense impotentsi.

Läbi sajandite on mehi vae- vanud küsimus: «Palju ikkagi võib?». 19. sajandi lõpus kirju- tas oma aja suur autoriteet Eferts arvu: 5400 korda elus.

ülelegi mehele. Psühholoogili- ses-sotsiaalses suhtlemises on naised võimekamad. Ja kuigi suhete eest peavad hoolitsema mõlemad pooled, pole vist palju öelda, et just naine võib viia mehe alkoholismini.

Arvamusi on muidugi mitmeid, aga tegelikkuses on olemas kõik mehe üldisest võimekusest. Nõu- kogude suur korifee Vassiltšenko jagab mehi kolme gruppi: nõrgad, keskmised ja tugevad. Kriteeriumiks on huvi tekki-

mine teise sugupoole vastu. Tu- gevad — eluaastad 9—12; kes- kmised — 13—14; nõrgad — 15—17. Kui esimene pollutsioon oli poisil 10—12-aastaselt, on tegu tugeva tüübiga; kui 13—15-selt, siis keskmise ja 16—19-selt, siis nõrga tüübiga. Samuti on mees seda võimekam, mida varem kasvadis täis tema suured lüü- — lühikeste jalgadega on juu- likult tugevad tüübid. Samuti on võimalik mehe suguliste või- mete üle otsustada, kui asetada peopesad kokku ja sirutada käed välja. Näitajaks küünar- nukkide vahekaugus. Kui küü- narnukid ulatuvad kokku, on võimekus nõrk. Lõpuks iseloo- mustab meest otseselt see, mitu akti on ta võimeline õppeavas sooritama. Arvud kõiguvad 3—15 (ja rohkem).

Kuid ka igati tervel, täiskars- kel, suguhaigusi mittepeedenud mehel võib tekkida raskusi sek- suaalsuhtes. Nimelt psühho- geenseid. Lihtsalt öeldes: näi- teks, igati normaalselt suguhet võib häirida teadmine, et iga hetk astub sisse ämm või mõni teine isik. Samasugune nega- tiivne emotsioon seoses varem- te kogemuste või nende puu- dumisega võib tekkida näiteks hirmuna impotentsi suhtes. Mida rohkem aga karta, seda hal- vemini suguhet välja tuleb. Ahelreaktsioon vallandab tõe- lise hirmu ja rakendub ajus paiknev erektsioonivastane süsteem.

Täna on teaduslikult üm- ber lükatud 19. sajandi arva- mus, et onanism kahjustab ter- vist ja et kaasneb seljaaju när- bumine. Kui see nii oleks, po- leks vist paljudel meestel korra- likku seljaaju ja eks terviski peaks lõplikult käest ära olema. Graafikult võib näha, et 13—18-aastased poisikesed on juba võimelised sugueluks. Aga... Kool keelab, isa-ema ei luba, nii ei ole ega saagi olla neil mingit suguelu. Järelikult... USA-s läbi viidud ankeetküsi- lus annab vastuse numbrites. 96,3% meestest tegeles 13—18 eluaastal masturbatsiooniga. Im- potentide hulgas oli neid vaid 27 100-st.

Järgmine kord kuuleme loen- gut naistest ja probleemidest seoses nendega.

Refereeris KALLE ISAND

«TALLINNA POLÜTEHNİK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Tüükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Organ partkoma, rektorata, komiteeta ЛКСМЭ и профкома Таллинского политехнического института «Таллинский поли- техник». Типография «Южиселу», Пикк, 40/42. Toimetuse address: 200026 Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 204, tel. 537-261. Адрес редакции: 200026 Таллин, Эхитайте тее, 5, ТПИ 3 корпус, комната 204, тел. 537-261.

Tell. nr. 3015
MB-10917

Vastutav toimetaja
G. HAZAK

Hind 2 kop.